

**Читаем на якутском:
популяризация чтения среди
детей и подростков.**

**Из опыта работы Хангаласской детской
библиотеки**

Проект «Сахалы аабыахха» в рамках клуба читающих детей «Библиодетки»

Печатная продукция детской библиотеки

Районная детская библиотека
МБУК «Хангаласская межпоселенческая централизованная
библиотечная система»

2023
ГОД ПЕДАГОГА
И НАСТАВНИКА

Весь этот мир творит
Учитель

(сборник сочинений учащихся об учителях)

Покровск, 2023 г

УЧУУТАЛ – УТУО ДОБОВ, УЪУВААЧЧЫ

И.М. Жомолон автенин Покровский 1, №-дугж орто оскуулатын
8 "а" кылаасын урууучуучуу
Ариана Кенеш, Киреллана Сардана Алексеевна, толкуучу-библиотечкаар

Хас бирдин кийи олоор учуутал бар. Ан бастаи учууталы кытта бидини оскуула бастаи кылааска кирин баран билсебибит. Мин магнайм учууталым Айталына Валерьевна Романова булар. Бастаи учууталы бидини хабххэ үөрлүгүни кийи сиргэ сошко тутта-хаша сыйлаарытыгар, донго утунук сыйлаанабарга минэ кийи уууубта, такайбыта. Мин магнайм учууталбар үөрлүгү сыйлаанабарга дари оворбулар, комолоспугүр мастанабын.

Кырдых дааны, бастаи учуутал оворо икхэ ийэ курдук булар. Айталына Валерьевна бидини үөрлүгүни таынан, куруж ийлини сыйлаанабарга тапса бидини үөрлүгүни майгытын-сигинитин чугастык бизэрэ. Бидини хабххэ истинтик кескээччибибит, ооньсоочубут - ол барыта бидини санаабытыгар олус үчүгэй ойлобул булан хадыбит.

Ортоку кылааска тахсан баран бидини хабх учууталы кытары алтыспытыт. Бастаи хабх учууталы млынар махахан этэ. Ол тынан баран хас бирдин учуутал бэйэтин үөрлүгү бирдимистин билххэ үчүгэйдик, ойдонон гына бизэрэгэ кыладалара.

Мин билгини 8 «а» физико-математическай кылааска ситиһилээччи үөрлүгү сыйлаарыт. Математиканы, физиканы дирингүтүн үөрлүгү махахан, ол тынан баран интиригиней. Бийыл бидини ордук хабххэ физика, математика, информатика учууталлары кытта алтыһабыт. Вера Нишласовна, Сарылаана Семеновна, Светлана Феликсковна олус ирлэбилххэ, кийи билххилххэ улуска бастык учууталларынан булдулар.

Оссо Светлана Феликсковна бидини кылаасыт салайааччыта. Бидини 7 кылаас кыһиттэн Хангалаас улусуун араас оскууларыттан муууустан үөрлүгү сыйлаабыт. Биз араас майгылаах, ойлоох-санаалаах, интиххэ оворо булабыт. Бастаи ойдоноп да, махахан да түгүн булар этэ. Ону учууталыт барытын ырытан, быһараан, бир санаабут. Бу барыта олус хабх үлэттэн тахсар. Кылаасыт иновка күнүгэ сыйлаарыгар, интиххэ буларыгар олус кылаалабыт. Арааһынай күрүтүгү кылаахпытына учуу-талыт олус үөрэр, эрлэххир.

Үөрлүгү учууталларбыт таынан оскуулага хабх педагог-уһуулааччы бидини кытта үлэххэр. Мин бххистим этэ математика учууталым Василий Гаврилович Марковны. Кийи мингини НПК-да дьарыктаабыта. Кийи олус хтэхсэй, кыһамнылаах, саһабылаах учуутал, оворлоро олус үчүгэй сыйлаанаах, ол иһин оворо собулүлүлэр.

Кылаас таынаары үлүгү Сарлаана Алексееваным кытары үлэххэбин. Кийи мингини суруйар, айар дьовурум сайдарыгар, журналист бидиһытын сайдарбар онголоох. Куруж сүбэ - ама бизэрэр, араас түгүнүгү комолоһор, ойүүр.

Мин санаабар, учуутал илгэ олус махахан, хабх ыларбхын, биримэни, ой үлүгүтүн, толкуйдуур дьовуру ирдир. Бу илгэ биринилххэ уонна оворо таптыр, ойдуур этэ дьонтор үлххилхэр дин санаабын. Учуутал илгэ олус махахан иһин илэр дьон

киэһэ аһылыкка, чээйдии олорон, күммүт хайдах ааспытын кэпсэти-
 һэбит. Бэйэ-бэйэбитигэр сүбэ биэрэбит, сарсынгы күммүтүн былаан-
 нанабыт. Утуйуох иннинэ, дьизэ кэргэнинэн бары шашки ооннуубут,
 Дьизэ кэргэним миигин үлэни таптыырга, сылаас сыһыанга, кырдьа-
 баһы ытыктыырга, дьонго үчүгэйи, үтүнү баҕарарга үөрэтэллэр. Мин
 дьизэ кэргэним — мин кириэппэним, мин хаххам. Мин таптыыр дьонум.

Тимофеев Саян, 4 кылаас үөрэнээччитэ,
 И. П. Никифоров аатынан 5-с Малдыаҕар орто оскуолата
 Салайааччылар: А. А. Лотова,
 Саха тылын уонна литературатын учуутала,
 М. Н. Владимирова,
 оскуола библиотекара

Дьизэ кэргэммин олус күүскэ таптыбын...

Мин И. П. Никифоров аатынан 5-с Малдыаҕар орто оскуолатын 4 кы-
 лааһын үөрэнээччитэ Тимофеев Саян диэн буолабын. 2013 сыллаахха
 бэс ыйын 24 күнүгэр Ханалас улуунун Кытыл Дьура нэһилиэгэр маҥ-
 найгы оҕонон күн сириҥ көрбүтүм. Саян диэн ааппын ийэлээх аҕам
 сүрэхтээбиттэрэ. Дьонум таптаан Саянчик диэн ыңыраллар.
 Биһиги ыал ыраас, кэрэ айылҕалаах Кытыл Дьура нэһилиэгин Исай
 Никифоров уулусса 22/2 кыра эрээри, сылаас мас дьизитигэр олоробут.
 Ийэм, Диана Семеновна, оскуолаҕа алын сүһүөх кылаас учууталынан
 үлэлиир. Мин ийэм биһиги дьизэбит иэйэхситэ, арангаччыта буолар.
 Кини биһигини көрөр-истэр, үтүөбэ-кэрэбэ үөрэтэр. Аҕам Николай
 Николаевич Ньурба улуунун Маар нэһилиэгин баһаарынай чааһын на-
 чальнига, билигин онно олорор. Бииргэ төрөөбүт балтыларым Дарина
 2,8 саастаах, Сайыына 5 ыйдаах.
 Мин дьизэ кэргэммэр улахан оҕо буоламмын, сүрүн көмөлөһөөччү
 буолабын. Ол курдук, блины, сыммыт буһарабын, иһит сууйабын, хаар
 күрдьэбин, мас кыстыыбын, муус киллэрэбин, кырачаан балтылар-
 ын көрөбүн. Араас таһымнаах күрэххэ кыттан, лауреат, дипломант
 буолабын.
 Мин дьизэ кэргэммин олус күүскэ таптыбын, дьизэ кэргэним дьол-
 лоох буолуон баҕарабын.

Аня Фрелих "Куда подевалась зима", Читает
гл.библиотекарь Районной детской библиотеки Сидорова
Дана Никифоровна

Ссылка: <https://youtu.be/hzMa0tBujMo?si=8x0J6gc6AfbpbhIR>

Онлайн-проект по продвижению книги и чтения «Читаем детям»

14.03.2024

Жанна Барашкова "Куобахчаан кэпсэнэ". Аабар Ханаластаабы
обо библиотеказын библиотекарэ Прокопьева Мария
Анатольевна

Ссылка: <https://youtu.be/0KLBR2cWdA?si=boHQR5FFtp1sMFRY>

14.03.2024

Александр Штеффенсмайер, "Лизелотта. Проп
Читает Данилова Иза, ученица 6 класса ПСОШ
И.М. Яковлева.

Ссылка: <https://youtu.be/FwBrxjMw4gc?si=CiyuzTdR61e>

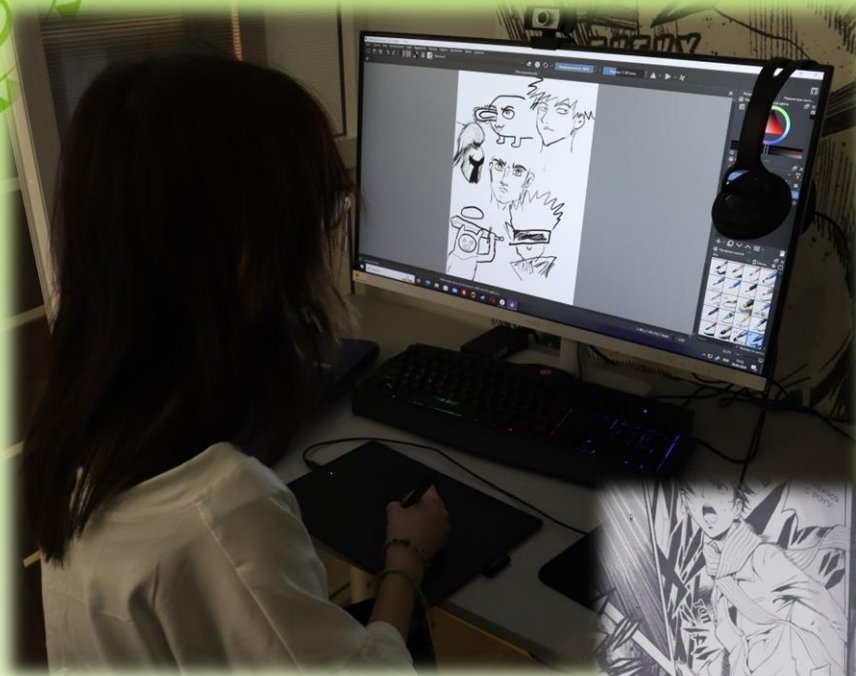

Залы библиотеки до модернизации

IT зона «Сайдыы»

Интеллектуально-досуговая зона «Билим»

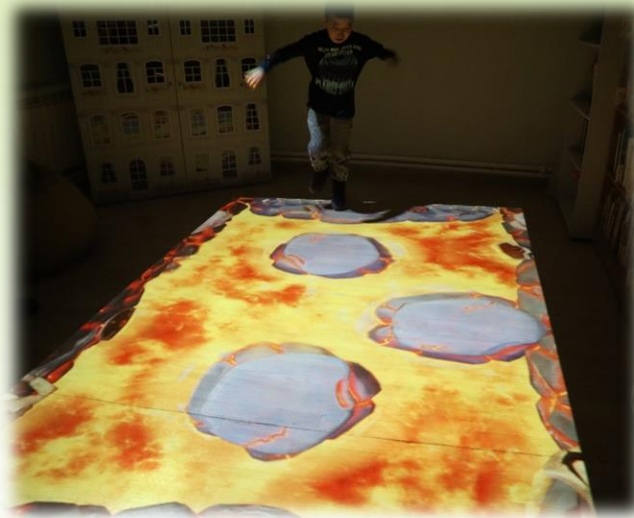
Уголок детского чтения

Кинопоказ в мобильном планетарии

Интерактивно-игровая зона «Аартык»

Настольная игра «Хангалас»

Муниципальное бюджетное учреждение культуры
«Хангаласская межпоселенческая централизованная библиотечная система»

Чемпионат по игре «Хангалас»

История Хангаласского улуса

**Тыгын Тойон олорбут хочолоро
(икки эппиэт)**

- А. Самыртай
- Б. Туймаада
- В. Эркээни
- Г. Энсиэли

Хангаластар Айыы ойууммут

- А. Эргис
- Б. Хабырылла
- В. Ньыыкан

**Хангалас улууһугар билинги кэмгэ хас
нэһилиэк Малдьабар диэн ааттанарый?**

- А. 5
- Б. 4
- В. 3

**Эркээни хочотугар сахалар бастакы
Ыһыах ыспыт сирдэрэ**

- А. Орто Дойду
- Б. Эбэ быраан
- В. Куллаты

Священные места, удивительная природа

Өлүгнэ өрүс саамай улахан арыта

- А. Харыйалаах арыта
- Б. Тойон Ары
- В. Батамай арыта

Сайыннары ирбэт муустаах, ыраас мэнэ уулаах сирбит

- А. Мэндэ
- Б. Булуус
- В. Күрүлүүр

Хаңгаласка тимир рудатын чулуута ханна баарый?

- А. Сааһаабыт, Сиинэ, Кэнкэмэ
- Б. Буотама, Бүүтэнэ, Кэтэмэ
- В. Чопчу, Диринг Үрэх, Хайырбас

ЮНЕСКО аан дойдутаабы нэһилиэс-тибэтигэр киирбит айылҕа паарката

- А. Лабыдыа хайалара
- Б. Сиинэ остуолбалара
- В. Буотама

Флора и фауна

**Хангалас улууһугар ханнык
моҕой көрүнгэ баарый?**

- А. Хонуу куйаар моҕойо
- Б. Көннөрү моҕой
- В. Никольской моҕойо

**Олохтон сүппүт элбэх атахтардаах
(членистай) палеозой кэминээҕи
муора харамайдара**

- А. Трилобиттар
- Б. Аммониттар
- В. Кальмардар

**Америка Канадатыттан Буотамаҕа ханнык
кыыллары аҕалбыттарай?**

- А. Овцебык
- Б. Як
- В. Бизон

Известные люди Хангаласского улуса

**Улуус бастакы кулубата,
дипломат**

- А. Маһары Баһыакап
- Б. Ороскуоттаах кулуба
- В. Соппуруон Сыраанап

**Арбаа Хангалас бастакы
кулубата**

- А. Александр Никифорович Гермогенов (Табысхаан)
- Б. Николай Васильевич Данилов (Ороскуоттаах кулуба)
- В. Гавриил Васильевич Никифоров – Манньыаттаах Уола

**Саха АССР доруобуйа
харыстабылын бастакы
наркома**

- А. Прокопий Сокольников
- Б. Георгий Слепцов
- В. Иван Скрябин

**Дьаһааҕы утары өрө
турбут Нөмүгүлэр
тойонноро**

- А. Тыгын
- Б. Табысхаан
- В. Дьэллик

**Улууспутуттан Аар Саарга аатырбыт
хомус ууһа**

- А. Александр Данилов
- Б. Спиридон Шишигин
- В. Иван Христофоров

Саха Сириҥ бастакы Президена

- А. Михаил Ефимович Николаев
- Б. Александр Никифорович Гермогенов
- В. Вячеслав Анатольевич Штыров

**90-с сылларга эдэр ыччат сөбүлээн
истэр ырыаһыта,
күлүм гынан ааспыт сулуспут**

- А. Никифор Семенов
- Б. Ирина Елизарова
- В. Александр Самсонов – Айыы Уола

**2017 сыллахха Хангалас улууһуттан "Россия
Үлэ геройа" аат кимиэхэ ингэриллибитэй?**

- А. Михаил Николаевич Готовцев
- Б. Владимир Африканович Михайлов
- В. Варвара Михайловна Устинова

Памятники

2010 с. Екатерина Сидорова көбүлээнининэн,
Покровскаяга, Учууталга анаммыт
пааматыннык турбута. Ким мессүөнүнэн
онгоһуллубут пааматынныгыг?

- А. Этнограф-учуутал
Николай Припузов
- Б. Сахалартан бастакы учуутал -
Назар Борисов
- В. Саха оболоругар бастакы оскуола
тэрийээччи – Илья Шадрин

Бу кимнээххэ анаммыт
мемориал-пааматынныгыг?

- А. Гражданскай сэрии кэмигэр геройдуу
охлубут бастакы комсомолецтарга
- Б. Сэбизскэй былаас олохтонуутугар олохторун
толук уурбуттарга
- В. 1941-1945 сс. А5а дойду сэриитин
кыттылаахтарыгар

Кимнээххэ анаммыт
пааматынныгыг?

- А. Ини-бии Софрон уонна
Семен Даниловтар
- Б. Доһордуу Сэмэн Барашков
уонна Өксөкүлээх Өлөксөй
- В. Ини-бии Павел уонна
Гавриил Ксенофонттар

“ИЙЭ ТЫЛБЫТ ЭТИГЭН КЭРЭТЭ,”

Спасибо за внимание